

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
Муниципальное казенное учреждение
"Закаменское районное управление образования"
Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение "Улекчинская
средняя общеобразовательная школа"

РАССМОТРЕНО
На заседании МО
гуманитарного цикла

Руководитель Ажитова Б.Ч.
Протокол № 1
от «30» августа 2023г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по
УВР

Гончикова И.В.
Протокол №1
от «30» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор МБОУ "Улекчинская
СОШ"

Дамдинова Б.С.
Приказ №21а
от «31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Бурятский язык»

для 7 класса основного общего образования
на 2023-2024 учебный год

у. Улекчин 2023 г.

Тайлбари бэшэг.

Буряад хэлэн. 7 класс

7-дохи класста программын ёһоор неделидэ 3 час, жэлдэ 102 час үгтэнэ. Энэ программа Россиин эрдэм хуралсалай түсэбые баримталан, мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг программын үндэһөөр «Буряад хэлэнэй» стандартда тааруулан, 2008 ондо зохёогдоһон туршалгын программа дээрэ табигдаба.

Гол темэ: глагол болоно (54 час), саашаа бээ даагаагүй хэлэлгын хубинууд: союз, междомети, дахуул үгэ, частицанууд.

Гол зорилго хадаа: хурагшадта эдэ темэнүүдые гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ, тэдэниие практика дээрэ хэрэглэхэ дадалтай ба шадабаритай болгохо.

7 класста морфологи заахадаа синтаксис дээрэ үндэһэлжэ, тэрэнтэй нягта холбоотойгоор зааха. Тиихэдэ мэдүүлэл соо үгтэһэн хэлэлгын хубинуудай хоорондохи холбоо, бэе бэеһээ дулдыданги байһые ойлгуулха.

хурагшад зүбөөр морфологическа, синтаксическа шүүлбэри хэжэ хураха ёһотой. Мэдүүлэл сооһоо зүбөөр глаголнуудые оложо, түхэлнүүдые нь зүб элирүүлжэ шадаха хэрэгтэй. Тиихэдэ глаголнуудые зүбөөр хэрэглэн, удхатай уран гоё мэдүүлэлнүүдые зохёожо хургаха зэргэтэй.

Шухала зорилгонуудай нэгэниинь хадаа хурагшадые алдуугүйгөөр, зүбөөр бэшүүлжэ хургаха болоно. Бээ даагаагүй хэлэлгын хубинуудые үзэхэдөө хоорондонь нягта холбоотой байхаарнь үзэгдэнэ. Мэдүүлэл соо ороходоо ямар үүргэтэйб, яаж илгаруулхаб, зүбөөр бэшэлгэдэ онсо анхарал хандуулха.

7 –дохи класста холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ 25 час хараалагданхай. Зохёолой стиль юун гэшэб гэжэ ойлгосо үгэхэ. Тиихэдэ хурагшад буряад хэлэнэй грамматика үзэжэ байгаа хадаа упражнени дүүргэхэдэ, изложени болон сочинени, геройнуудта характеристикэ бэшэхэдэ үгэнүүдэй удхые, тэдэнэй холбоо хэрэглэжэ хураха ёһотой. Тиихэдэ тэдэнэр изложени гү, али сочинениин темые зүбөөр шүүмжэлжэ, гол удхыень зүбөөр ойлгохо. Тэрэнэйгээ үндэһөөр нэгэ гуримтатайгаар хэлэнэй материал хэрэглэн, зохёолгоёо бэшэхэ.

Шухала шадабари ба дадал

хурагшад 7-дохи класс дүүргэхэдэ, иимэнүүд шадабари ба дадалтай болохо ёһотой:

хэлэлгэдэ олон янзын үйлэ үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ хураха;
причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүдые хэлэлгэдэ хэрэглэхэ;
дүтэрхы удхатай холболтонуудые зүбөөр хэрэглэхэ;
зүйр үгэнүүдэй илгаануудые мэдэхэ, зүбөөр хэрэглэжэ хураха;
аянгалһан үгэнүүдые хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэхэ.

Тула, түлөө гэжэ дахуул үгэнүүдые хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэжэ хураха.

Дүтэрхы удхатай холболтонуудые зүбөөр хэрэглэхэ.

зүйр үгэнүүдэй илгаануудые мэдэхэ. Зүбөөр хэрэглэжэ хураха.

Программын байгуулга ба удха.

VII класс (102час)

Дабталга (12час)

Юумэнэй нэрын морфологическа шанар шэнжэнүүд. Юумэнэй ба түлөөнэй нэрэнүүдэй нюурта, өөртэ хамаадал. Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүдэй илгаа. Тоогой нэрэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ.

Дайбар үгэнүүдэй үйлэ, шанар тодорхойлолго. Тэдэниие мэдүүлэлнүүд соо хэрэглэлгэ.

Үгүүлэл(6час).

Үгүүлэл, тэрэнэй янзанууд: зураглалга, юрэ хөөрэлгэ, бодомжолго. Үзэһэн текст ба тэрэнэй хубинууд⁷

Үйлэ үгэ (42 час).)

Эхин класста үйлэ үгэ тухай үзэһэнөө дабталга.

Үйлэ үгын удха. Тэрэнэй морфологическа шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Үйлэ үгыг мэдүүлэлэй хэлэгшэ болгон хэрэглэлгэ.

Үйлэ үгын һуури. Үйлэ үгын мэдүүлһэн, хандаһан, причастна, деепричастна түлэбүүд. Үйлэ үгын нюурай зүйр үгэнүүдые абалга. Үйлэ үгын бии бололго.

Причастинуудай зохилдол, хамаадал.

Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд. Тэдэнэй сэглэлтын тэмдгүүд (юрэнхы ойлгосо). Туһалагша үйлэ үгэнүүд.

Элдэб янзын үйлэ үгэнүүдые, причастна болон деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ. Үйлэ үгэ-синонимуудые хэлэлгэдээ олоор хэрэглэжэ

Дахуул үгэнүүд (8час)

Туһалагша хэлэлгын хубинууд тухай юрэнхы ойлгосо.

Дахуул үгэнүүд тухай ойлгосо.

Дахуул үгэнүүдэй бии бололго.

Дахуул үгэнүүд.

Холболто үгэ(7час)

Холболто тухай ойлгосо. Юрын ба бүридэмэл холболтонууд.

Ниилэлдүүлһэн ба дахалдуулһан холболтонууд тухай ойлгосо.

Дүтэрхы удхатай холболтонуудые хэрэглэхэ шадабаритай болголго.

Зүйр үгэ (9 час)

Зүйр үгэнүүд тухай ойлгосо, тэдэнэй илгарал.

Зүйр үгэнүүдые хамаатай үгэтэйн сугтань ба амяаран бэшэхэ дүрим.

Нюурай зүйр үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэн, хамаатай үгын хойно залгалга.

Зүйр үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ.

Аянгалһан үгэ(6час)

Аянгалһан үгэнүүдэй удха, тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ.

Абья дууряаһан үгэнүүд.

Аянгалһан үгэнүүдые хоолойн аялгаар илгалга. Аянгалһан үгэнүүдэй хойно запятой ба шангадхалай тэмдэг хэрэглэлгэ.

Аянгалһан үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ.

Жэлэй һүүлдэ дабталга (12час)

Үйлэ үгэнүүдэй синтаксическа үүргэ.

Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд. Тэдэниие хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэлгэ; нугалбаритайгаар хэлэлгэ, уншалга. Дахуул үгэнүүдые зүбөөр хэрлэглэлгэ. Ньюрай зүйр үгэнүүдые дабталга. Аянгалһан үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүдые зүбөөр хэлэлгэ ба уншалга.

Тематическа түсэб Буряад хэлэн

Класс: 7

Багша: Гуляева Л.М.

Программаар үгтэһэн саг: Хамта – 102 час, недели соо 3 час.

Программаар үнгэргэгдэхэ шалгалтын хүдэлмэринүүд: 8 час

Хэлэлгэ хүгжөөлгэ: 25 час

Түсэблэлгэ:

Буряад Уласай болбосоролой болон эрдэм ухаанай яаманай дурадхаһан туршалгын программа дээрэ үндэһэлнэ. (2008 он)

Учебник: Буряад хэлэн, О.В.Цыремпилова, Ц.С.Жанчипова

Улаан-Үдэ, Бэлиг, 2018 он

**Буряад хэлэн 7 кл.
I четверть. 24 час.**

№	Грамматика ба бэшгэй дүримөөр үзэхэ материал	Темээр үгтэһэн саг
1	Дабталга. Фонетикэ, графика, Орфоэпи, бэшгэй дүрим	1
2	Лексикэ, лексикологи, фразеологии	2
3	Үгын бүридэл.Хэлэлгын хубинууд	1
4	Үгын бүридэл.Хэлэлгын хубинууд	1
5	Холбуулал. Мэдүүлэл.	1
6	Шалгалтын диктант.Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри.	2
7	Үгүүлэл	2
8	Практическа хүдэлмэри	1
9	Проект «Манай нютаг ерэгты»	2
10	Үйлэ үгэ. Үйлэ үгын удха шанар.	1
11	Үйлэ үгэнүүдэй бии бололго	1
12	Үйлэ үгын маягууд	1
13	Үйлэ үгын вид	1
14	Мэдүүлһэн түхэл.. Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	2
15	Практическа ажал	1
16	Изложени.	2.
17	Мэдүүлһэн түхэл – дабталга	1
18	Шалгалтын диктант.Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри.	1
		24

Буряад хэлэн. 7 – дохи класс.

II четверть. 21час.

№	Грамматика ба бэшгэй дүримөөр үзэхэ материал	Темээр үгтэһэн Саг
1	Үйлэ үгын хандаһан түхэл	1
2	Хандаһан түхэл (практическа хүдэлмэри)	1
3	Багшын үзэмжөөр, «Нагаса аба, эжы»-проект	2
4	Шалгалтын диктант.Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	2
5	Причастна түхэл, илгаанууд	2
6	Практическа хүдэлмэри	2
7	Причастинуудай юумэнэй нэрэ бололго	1
8	Причастинуудай зохилдол.	1
9	Причастинуудай зохилдол .Үгүүлэл	2
10	Причастинуудай нюурта ба өөртэ хамаадал. Хэлэлгэ хүгжөөлгэ.	2
11	Причастинуудай нюурта ба ба өөртэ хамаадал	1
12	Изложени бэшэлгэ.	2
13	Шалгалтын диктант	1
14	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1

		21
--	--	-----------

Буряад хэлэн. 7 – дохи класс.

III четверть. 33 час.

№	Грамматика ба бэшэгэй дүримөөр үзэхэ материал	Темээр үгтэһэн саг
1	Деепричастна түхэл.	1
2	Деепричастинууддай илгарал.	2
3	Деепричастинууддай илгарал.	1
4	Х.х.х. упр 187, проект бэшэлгэ, хамгаалалга	2
5	Причастна ба деепричастна түхэлнүүдэй үүргэ. Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	2
6	Причастна ба деепричастна түхэлнүүдэй үүргэ	1
7	Шалгалтын диктант. Деепричастна түхэл	2
8	Темээр зачет	2
9	Үгүүлэл.	2
10	Туһалагша хэлэлгын хубинууд. Зүйр үгэ	1
11	Зүйр үгэнүүдэй удхаараа илгарал ба бэшэлгэ	1
12	Нюурай зүйр үгэнүүд.Практическа хүдэлмэри.	2
13	Зүйр үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ	1
14	Зүйр үгэнүүдээр шалгалтын хүдэлмэри.Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	2
15	Нима Пурбуевай «Амгалан байдал» гэхэн зурагаар зохоолго бэшэлгэ.	2
16	Дахуул үгэнүүдэй удха шанар	1
17	Дахуул үгэнүүдэй илгарал .Практическа хүдэлмэри.	2
18	Дахуул үгэнүүдэй илгарал	1
19	Дахуул үгэнүүдээр шалгалтын хүдэлмэри.Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри.	2
20	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Үгүүлэл.	3
		33

Буряад хэлэн. 7 – дохи класс.

IV четверть. 24 час.

№	Грамматика ба бэшэгэй дүримөөр үзэхэ материал	Темээр үгтэһэн саг
1	Холболто. Юрын ба бүридэмэл холболто .	1
2	Холболтонууд болон холболто үгэнүүдэй илгарал	2
3	Ниилэлдүүлһэн холболтонууд	1
4	Дахалдуулһан холболтонууд	1
5	Үгүүлэл.	2
6	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	2

7	Тусхай хэлэлгын хубинууд	1	
8	Аянгалһан үгэнүүд	1	
9	Абья дууряаһан үгэнүүд	1	
10	Сэглэлтэ	1	
11	Сэглэлтэ	1	
12	Жэл соо үзэһэнөө дабталга. Морфологи. Хэлэлгын хубинууд.	1	
13	Тухалагша хэлэлгын хубинууд	2	
14	Тусхай хэлэлгын хубинууд	2	1
15	Изложени бэшэлгэ	2	
16	Х.х.х. Оршуулга .упр363.	1	
17	Шалгалтын диктант	1	
18	Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1	
		24	

Жэл соо: 102 час

Неделидэ: 3 час